

บทที่ 3

พัฒนาการทางเศรษฐกิจและการศึกษาของประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

การศึกษาในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ ประกอบด้วย

1. การพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อศึกษาพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐเกาหลี
2. การพัฒนาด้านการศึกษาเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและลักษณะระบบการศึกษาของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

พัฒนาการทางเศรษฐกิจประเทศไทย

การศึกษาในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นว่า พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจประเทศไทย ซึ่งดำเนินตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาเป็นลำดับนั้น แบ่งระยะเวลาออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เน้นการสร้างเศรษฐกิจเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้

ช่วงที่ 1 เป็นช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-4 ในระหว่างปี พ.ศ. 2504-2524 โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 เน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 เป็นแผนที่เริ่มกำหนดเป้าหมายหลักและยุทธศาสตร์ชัดเจนช่วงว่างระหว่างรายได้และความเป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาคและชนบท และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 มุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ด้วยการลดความเหลื่อมล้ำ

ของฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรให้น้อยลง กำหนดแนวทางการพัฒนาส่วนรวม ที่เน้นการกระจายรายได้การพัฒนาภาคและท้องถิ่นอย่างเป็นระบบขึ้นเป็นครั้งแรก มีเป้าหมายเพื่อขจัดความยากจนในพื้นที่ชนบทและปัญหาเศรษฐกิจ และการว่างงานสูง ในเขตเมือง โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ เฉพาะที่มีปัญหาความยากจน ปัญหาสังคมและความมั่นคง ด้วยมาตรการปรับปรุง โครงสร้างการผลิต ทั้งการกระจาย และการเพิ่มผลผลิตในภาคเกษตร การเชื่อมโยง ภาคเกษตรกับอุตสาหกรรม การแปรรูปการเกษตรและการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดการมีงานทำ แม้การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-4 จะมุ่งเน้นการวางรากฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อเร่งให้เกิดการขยายตัวทาง เศรษฐกิจส่วนรวม และเริ่มให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างระหว่างรายได้ ควบคู่ กับการสร้างความเป็นธรรมในสังคม แต่ผลการพัฒนาในช่วง 2 ทศวรรษแรกของการ วางแผน (พ.ศ. 2504-2524) ซึ่งให้เห็นว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจได้นำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ขาดความสมดุล ประกอบกับการวางแผนในช่วงนี้เป็น การกำหนดจากส่วนกลาง และเทคนิคการวางแผนจำกัดเฉพาะการพัฒนารายสาขาและ การจัดทำโครงการ ทำให้การปฏิบัติตามแผนไม่บรรลุผลเท่าที่ควร แม้การพัฒนาจะ สามารถลดสัดส่วนประชากรที่อยู่ในข่ายยากจนทั้งประเทศลงจากร้อยละ 57 ในปี พ.ศ. 2505-2506 เหลือเพียงร้อยละ 39 ในปี พ.ศ. 2511-2512 และร้อยละ 31 ในปี พ.ศ. 2518-2519 แต่สัดส่วนของประชากรที่ยากจนก็ยังคงคิดเป็น 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด ในประเทศ โดยกว่าร้อยละ 90 อยู่ในชนบท (จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, 2551, หน้า 174)

ช่วงที่ 2 เน้นพื้นที่เป้าหมายและการกระจายความเจริญเติบโตสู่ภูมิภาค

ช่วงที่ 2 เป็นช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-7 ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2539 เป็นช่วงที่ปรับการพัฒนาประเทศเป็นแนวใหม่ โดยยึดพื้นที่ เป็นหลักในการวางแผน มีการกำหนดนโยบายที่มุ่งแก้ปัญหาคความยากจน กำหนด แผนงานที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จนกระทั่งเริ่มเห็นความจำเป็น ของการนำแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาใช้ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 7 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เป็นระยะของ

การปรับกลยุทธ์การพัฒนาที่หันมายึดพื้นที่เป็นหลักในการสร้างความสมดุลของการพัฒนา เน้นการกระจายรายได้และการเจริญเติบโตไปสู่ภูมิภาคเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนในชนบท โดยเริ่มมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาชนบทแนวใหม่ที่มุ่งแก้ไขปัญหาคความยากจนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่เป้าหมายชนบทยากจนใน 37 จังหวัดขึ้นเป็นครั้งแรก และได้เริ่มใช้ระบบการบริหารการพัฒนาชนบทภายใต้ “คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ” (กชช.) ซึ่งเป็นองค์กรประสานงานระดับชาติที่มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานตั้งแต่ระดับชาติไปจนถึงระดับตำบล การดำเนินงานในช่วงนี้ทำให้เกิดการปรับปรุงทั้งแนวทางการบริหาร การพัฒนาระบบข้อมูล การกำหนดนโยบาย การจัดสรร โครงการและการดำเนิน โครงการพัฒนาชนบทในระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินแผนงาน โครงการอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่องในแผนต่อ ๆ ไป แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เริ่มให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนจากระดับล่าง มุ่งการกระจายรายได้และความเจริญเติบโตไปสู่ภูมิภาคและชนบทมากขึ้น มีการขยายพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาชนบท เพื่อลดปัญหาความยากจนให้ครอบคลุมพื้นที่ชนบททั่วประเทศ โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาคความยากจนของตนเองและชุมชนให้มากขึ้น และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคความยากจนการผลิตด้านเกษตรกรรม การส่งเสริมการตลาด การจ้างงาน เพื่อให้ประชาชนมีอาหารเพียงพอต่อการบริโภค มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมในการดำรงชีวิต และสามารถพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการบริหารการพัฒนาชนบทที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารงาน เช่น มีระบบข้อมูล กชช. 2 ค และเริ่มใช้ระบบข้อมูล จปฐ. และใช้แผนพัฒนาจังหวัดเป็นเครื่องมือการกระจายอำนาจไปสู่ระดับจังหวัดเพื่อให้กำหนดพื้นที่เป้าหมายของตนเอง เป็นต้น ตลอดระยะ 10 ปีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-6 ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2525-2535 นับได้ว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท รวมทั้งการลดความยากจนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เป็นช่วงที่หน่วยงานต่าง ๆ นำแผนไปใช้ในการดำเนินงานอย่างแพร่หลาย แม้ว่านโยบายและการดำเนินงานยังคงมีลักษณะแยกส่วนเป็นรายสาขาอยู่มาก แต่จากการวางรากฐาน

การแก้ไขปัญหามีผลทำให้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับสูง ซึ่งช่วยคลี่คลายปัญหาเรื้อรัง ทั้งปัญหาการว่างงาน ฐานการคลังของประเทศมีเสถียรภาพ ภาวะหนี้สินของประเทศ ผ่อนคลายลง อย่างไรก็ตาม ปัญหาความไม่สมดุลของการพัฒนายังคงมีอยู่ ทั้งความเหลื่อมล้ำของรายได้ที่มากขึ้น การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานอย่างรุนแรง รวมทั้ง ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 เริ่มมีแนวคิด “การพัฒนาอย่างทั่วถึง” ขึ้น มีการกำหนด วัตถุประสงค์การพัฒนาที่มุ่งให้เกิดความสมดุลของการพัฒนาด้านการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และ สิ่งแวดล้อม โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายการกระจายรายได้และกำหนดแนวนโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ที่มีลักษณะผสมผสาน เชื่อมโยงระหว่างสาขาและพื้นที่อย่างเป็น ระบบยิ่งขึ้น การดำเนินยุทธศาสตร์ลดความยากจน โดยใช้นโยบายการกระจายรายได้ และการกระจายผลการพัฒนาสู่ภูมิภาคและชนบท ควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ ใหม่ ในภูมิภาค รวมทั้งการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นครั้งแรกที่ให้ความสำคัญและเริ่มมีนโยบายการพัฒนาแก้ไขความยากจน ในเมือง เน้นการเพิ่มรายได้และความมั่นคงทางอาชีพ ที่อยู่อาศัย และการยกระดับ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็น รูปธรรม โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ “โครงการพัฒนาคนจนในเมือง” พร้อมทุนประเดิม จำนวน 1,250 ล้านบาท เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2535 เป็นผลให้มีการจัดตั้ง “สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง” (พชม.) (จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, 2551, หน้า 177) เป็นหน่วยงานพิเศษ สังกัดการเคหะแห่งชาติ ดำเนินงานภายใต้หลักการที่มีองค์กรชุมชน เป็นแกนกลางในการพัฒนา และมีกระบวนการออมทรัพย์และสินเชื่อเป็นเครื่องมือ สนับสนุนการพัฒนา ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2549 พชม. เปลี่ยนเป็นสถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน ภายใต้สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในช่วงปลาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ครั้งใหญ่ สถาบันการเงินภาคธุรกิจเอกชนล้มละลาย ค่าเงินบาทลดลง มีการเลิกจ้างงาน ของบริษัทเอกชนจำนวนมาก สถานการณ์เช่นนี้นักวิชาการจำนวนมากวิเคราะห์ว่า เกิดจากยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สมดุล การมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจ

มากเกินไปก่อให้เกิดการเก็งกำไร เกิดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างคนรวยกับคนจน ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำจากการดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ช่วงที่ 3 เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจและเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงที่ 3 เป็นช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 ในระหว่างปี พ.ศ. 2540-2554 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 นับเป็นจุดเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนทัศน์การพัฒนาประเทศที่เน้น “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วน มาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม มีกระบวนการ พัฒนาที่เชื่อมโยงกันทุกเรื่อง และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการพัฒนา นอกจากนี้ยังเป็นแผนแรกที่กำหนดแนวทางการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติที่ยึดหลักการ พื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม (Area Function-Participation--AFP) การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นผลจากการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 7 ฉบับ ในระยะ เวลากว่า 3 ทศวรรษที่ผ่านมา สรุปได้ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ ซึ่งสะท้อนการพัฒนาที่ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มองข้ามคุณค่าของความเป็นคน ละเลยภูมิปัญญา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย อันจะส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด กลยุทธ์ลดความยากจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงแตกต่างไปจากอดีตที่ผ่านมา โดยในแผนนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนายังเป็นองค์รวม และมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อจะลดความยากจนทั้งในเมืองและชนบท ทั้งนี้เนื่องจากการมองปัญหาความยากจนในช่วงนี้ มิได้พิจารณาเฉพาะความขัดสนทางรายได้ หากแต่ยังมองครอบคลุมถึงความยากจนในเชิง โครงสร้าง หน้าที่ เกิดจากความขัดสนในหลาย ๆ ด้านที่ส่งผลทำให้คนขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต คนส่วนใหญ่ขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อย ขาดที่ทำกินหรือมีพื้นที่ทำกินขนาดเล็ก ขาดการรวมกลุ่ม และขาดข้อมูล

ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ขณะที่ภาระการพึ่งพิงสูง และไม่สามารถเข้าถึงการบริการและความช่วยเหลือต่าง ๆ ของรัฐ ยกเว้นบริการด้านสุขภาพที่ถือว่าได้รับผลสำเร็จอยู่ในระดับค่อนข้างดี กลยุทธ์การลดความยากจนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 หากสามารถดำเนินการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็จะส่งผลต่อการลดความยากจนลงได้ แต่เมื่อเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ก็เผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ปัญหาความยากจนกลับเพิ่มพูนขึ้นอีกครั้ง ในช่วงสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 มีสัดส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ 11.4 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีจำนวน 6.8 ล้านคน แต่หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ สัดส่วนคนจนกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.9 หรือมีจำนวน 9.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 69 ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม (จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, 2551, หน้า 179) จากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้ต้องปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนวิกฤติที่เกิดขึ้นให้เป็นโอกาสในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายประชาสังคม ผ่านกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนและประชาสังคมในระดับต่าง ๆ มีโอกาสพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ และเลือกตัดสินใจแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพสูงสุดของชุมชน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่เน้นให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมและการพัฒนาอย่างมี “ดุลยภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนไทยมีความสุขอย่างถ้วนหน้า สามารถพึ่งพาตนเองและก้าวทันโลก โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จึงกำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศใหม่ จากเดิมที่มุ่งสร้างความร่ำรวยด้วยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ไปสู่การพัฒนาที่มีรากฐานที่เข้มแข็ง มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง สามารถแก้ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ให้สูงขึ้น จุดเด่นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 คือ การนำ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็น

แนวทางในการพัฒนาประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐกิจชุมชนให้เกื้อกูลกัน

พัฒนาการทางเศรษฐกิจประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2488 อาจแบ่งเป็นช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ได้ดังนี้

ช่วงที่ 1 การบูรณะประเทศ (reconstruction) ปี พ.ศ. 2488-2504

ช่วงที่ 1 การบูรณะประเทศปี พ.ศ. 2488-2504 เป็นช่วงเวลาที่ได้รับอิสระ ภายหลังจากการถูกยึดครองโดยประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2453-2488 ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้รับอิสระในปี พ.ศ. 2488 และเข้าสู่การฟื้นฟูบูรณะประเทศทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคม จากการที่ทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศถูกนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศญี่ปุ่น เจ้าของทุนส่วนใหญ่คือ ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ดังนั้น สภาพเศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีหลังการยึดครองของประเทศญี่ปุ่นจึงข้ำแยแ่และตกต่ำมาก เผลียดกับการขาดแคลนทรัพยากร กำลังคน และวัตถุดิบ รวมทั้งความมั่นคงทางการเมืองและสิ่งแวดล้อมทางสังคม จากนั้นในระหว่างปี พ.ศ. 2493-2496 ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเข้าสู่ภาวะสงครามอีกครั้ง หลังสงครามเกาหลีสิ้นสุดลงคาบสมุทรเกาหลีถูกแบ่งออกเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) และสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ สงครามได้ทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทหารและพลเมืองเสียชีวิตจำนวนนับล้านคน ทำให้เกาหลีใต้เข้าสู่ช่วงเวลาแห่งการฟื้นฟูอีกครั้งในระหว่างปี พ.ศ. 2493-2504 การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจดำเนินไปอย่างช้า ๆ ด้วยความช่วยเหลือทางการเงินจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศสหรัฐอเมริกา ระบบเศรษฐกิจเป็นไปในลักษณะค่อนข้างจะเป็นการค้าแบบปกป้องตนเอง (protectionist trade) ใช้กลยุทธ์การนำเข้าแทน เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างต่อเนื่อง การส่งออกไม่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจนัก โดยสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าทางการเกษตร ประมงและเหมืองแร่

(Lee, 1997)

ช่วงที่ 2 ส่งเสริมการส่งออก (export-orientation) ปีพ.ศ. 2505-2516

ช่วงที่ 2 ส่งเสริมการส่งออก ปี พ.ศ. 2505-2516 เป็นช่วงต้นทศวรรษ 1960 (พ.ศ. 2503-2512) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี มีนโยบายที่จะเปลี่ยนจากการนำเข้าไปสู่เป้าหมายเพื่อการส่งออก โดยดำเนินนโยบายปฏิรูปการค้าและส่งเสริมการส่งออก ภายใต้รัฐบาลรักษาการทหาร ของนายพล ปัก จุง ฮี (Park Chug Hee) พ.ศ. 2504-2505 ประกาศนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตสินค้าประเภทอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เรียกว่า “นโยบายการมองออกไปสู่ภายนอก” (outward-looking policy) ขณะเดียวกันก็ขยายอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าที่สำคัญ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1-2 ปี พ.ศ. 2505-2514 (ดำรง ฐานดี, 2530, หน้า 45-46) รัฐบาลสนับสนุนโดยตรงต่อการอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมที่สำคัญ มาตรการต่าง ๆ ถูกนำมาใช้ในการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เช่น การให้เงินสนับสนุนการส่งออก การยกเว้นภาษีและการให้เงินกู้เพื่อการส่งออกด้วยดอกเบี้ยอัตราพิเศษ เป็นต้น นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2507 มีการลดค่าเงินภายในประเทศ ต่อเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เกือบเท่าตัว เพื่อช่วยเหลือการส่งออก และภาครัฐยังคงดำเนินนโยบายดึงดูดกระแสเงินลงทุนจากต่างประเทศ จากการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ที่ส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติ (Gross National Product--GNP) ของประเทศเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 8.7 ระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ช่วงการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง เช่น ภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16 ในปี พ.ศ. 2505 เป็นร้อยละ 26 ในปี พ.ศ. 2516 ขณะที่ภาคเกษตรกรรมกลับมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 37 เป็นร้อยละ 25 ในช่วงเวลาเดียวกัน การเติบโตอย่างรวดเร็วและการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างนี้ส่งผลสำคัญต่ออุตสาหกรรมส่งออกโดยในระหว่างปี พ.ศ. 2505-2516 มูลค่าการส่งออกที่แท้จริงเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 30 ต่อปี หรือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6 เป็นร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติ (Lee, 1997)

ช่วงที่ 3 วิกฤตการณ์และการฟื้นฟูประเทศ (crisis and recovery) ปีพ.ศ. 2517-2525

ช่วงที่ 3 วิกฤตการณ์และการฟื้นฟูประเทศ ปี พ.ศ. 2517-2525 เป็นช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 (พ.ศ. 2513-2522) ซึ่งอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3-4 ปี พ.ศ. 2515-2524 (คำรงค์ ฐานดี, 2530, หน้า 46-47) ความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีลดลง จึงมีการผลักดันนโยบายกลยุทธ์ใหม่เพื่ออุตสาหกรรมและนำเข้าปัจจัยการผลิตขั้นกลางและสินค้านำทุน มุ่งเน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเคมี เช่น อุตสาหกรรมการต่อเรือ อุตสาหกรรมเหล็ก และอุตสาหกรรมปิโตรเลียม นโยบายนี้ดำเนินอยู่ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2522 “The big push” นโยบายดังกล่าวเกิดจากการเล็งเห็นความสามารถการผลิตส่วนเกินของอุตสาหกรรมหนัก และอุตสาหกรรมเคมี แม้จะทำให้เกิดหนี้ด้วยคุณภาพในภาคการเงินจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมดังกล่าวก็ตาม ในระหว่างทศวรรษที่ 1970 เศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเริ่มทรุดตัว เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันและราคาวัตถุดิบในการผลิต นอกจากนี้ ภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำยังส่งผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตของการส่งออก ดัชนีราคาผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 3.2 ในปี พ.ศ. 2516 เป็นร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2517 ภาครัฐประสบปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจากหนี้สินต่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดทศวรรษ ในปี พ.ศ. 2523 วิกฤตการณ์น้ำมัน โลกครั้งที่ 2 ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเช่นกัน ก่อปรกัปัญหาด้านความมั่นคงทางการเงินและสังคมภายในประเทศจากเหตุการณ์ลอบสังหารประธานาธิบดี ปัก จุง ฮี ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2522 ทำให้อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน ประเทศติดลบร้อยละ 2.7 นับเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 และอัตราเงินเฟ้อพุ่งสูงร้อยละ 22.4 ในปี พ.ศ. 2523 แม้จะประสบกับช่วงเวลาที่ยากลำบาก แต่หลังจากนั้นก็สามารถปรับตัวและพลิกฟื้นได้อย่างรวดเร็วโดยการปรับใช้นโยบายด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรและนโยบายด้านความมั่นคงภายใต้การนำรัฐบาลทหารของนายพลชุน ดู ฮวาน (Chun Doo Hwan) ทำให้อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน ประเทศ กลับเพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ 6.2 ในปี พ.ศ. 2524 ปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัดได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น จากเดิมปี พ.ศ. 2523 มีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคิดเป็นร้อยละ 8.5 ของผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติ ลดลง

เหลือร้อยละ 1.9 ในปี พ.ศ. 2526 ภาวะเงินเฟ้อ และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจก็ได้รับการฟื้นฟูเช่นกัน (Lee, 1997)

ช่วงที่ 4 การปรับปรุงและเจริญเติบโต (adjustment and growth) ปี พ.ศ. 2526-2535

ช่วงที่ 4 การปรับปรุงและเจริญเติบโต ปี พ.ศ. 2526-2535 เป็นช่วงเวลา เศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเริ่มปรับตัวดีขึ้น ผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12 ขณะที่อัตราเงินเฟ้อลดลงอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 4 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 ซึ่งเน้นการพัฒนาเจริญก้าวหน้าที่มีความสมดุล มั่นคงและเชิงคุณภาพในเศรษฐกิจทุกภาค ส่วนความสำเร็จดังกล่าว ทำให้ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีถูกจับตามองจากความพยายามเพื่อสร้างเสถียรภาพและการดำเนินนโยบายทางการเงินการคลังอย่างเคร่งครัด โดยช่วงเวลาดังกล่าวภาครัฐเริ่มผ่อนคลายเกี่ยวกับนโยบายตลาดเสรีควบคู่กับการรักษาเสถียรภาพของราคา (price stabilization program) จากที่เคยดำเนินนโยบายอุดสาหกรรมในช่วงทศวรรษที่ 1970 (พ.ศ. 2513-2522) ซึ่งภาครัฐเข้าแทรกแซงโดยตรงเปลี่ยนมาเป็นการแนะนำทางอ้อม นโยบายสนับสนุนทั้งหลายถูกปรับลดและระงับไป ภายใต้ระบบการเงินเสรีมีการผ่อนคลายความเข้มงวดในการควบคุมธนาคารพาณิชย์ ผ่อนปรนข้อบังคับเงินลงทุนจากต่างประเทศและเปิดเสรีการนำเข้าล้วนเป็นผลมาจากระบบเสรี อาจกล่าวได้ว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเข้าสู่ยุครุ่งเรือง ช่วงปี พ.ศ. 2529-2535 มีอัตราการเจริญเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 9.2 ต่อปี อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี ซึ่งอยู่ในระดับที่ควบคุมได้ขณะที่ดุลบัญชีเดินสะพัดปรับตัวดีขึ้นพร้อมกับปริมาณหนี้ต่างประเทศที่ลดลง (Lee, 1997)

การพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา

เศรษฐกิจของประเทศคงพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 (พ.ศ. 2533-2542) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศสูงสุด มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 11 ของโลก และได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) หรือองค์กรของกลุ่มประเทศร่ำรวย

ซึ่งเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศตลอดช่วงสามสิบปีที่ผ่านมา ภาคธุรกิจมีการขยายการลงทุนอย่างรวดเร็วจนกระทั่งเกิดปัญหาเศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไป นำมาสู่วิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของประเทศจนรัฐบาลต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในปี พ.ศ. 2540 แต่ก็สามารถกอบกู้ภาวะเศรษฐกิจให้กลับมาฟื้นตัวได้สำเร็จภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ช่วงเวลาเดียวกันก็มีการจัดตั้งกระทรวงการคลังและเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการยุบกระทรวงคณะกรรมการวางแผนเศรษฐกิจกับกระทรวงการคลัง เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ซึ่งให้เห็นความชัดเจนในการดำเนินนโยบายที่จะลดบทบาทของรัฐบาลต่อการพัฒนามาเป็นการเปิดสู่ระบบตลาดเสรียิ่งขึ้น ส่งเสริมให้มีการลงทุนและการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเน้นการวิจัยและพัฒนาในธุรกิจอุตสาหกรรม เพื่อรองรับแนวทางการเจริญเติบโตของศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้มีการวางแผนเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญต่อการกระจายรายได้และสันติภาพบนคาบสมุทรควบคู่ไปกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลเริ่มดำเนินนโยบายพัฒนาสังคมอย่างเด่นชัดยิ่งขึ้นในปี พ.ศ. 2547 ด้วยการทุ่มงบประมาณปรับปรุงระบบสวัสดิการสังคม นอกจากนี้ยังพยายามเน้นย้ำนโยบายการลดความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มคนรวยกับกลุ่มคนจนลง (คำรงค์ ฐานดี, 2530, หน้า 23) เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงศตวรรษที่ 21 ระบบเศรษฐกิจโลกเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีรากฐานความรู้ความสามารถทางด้านปัญญาเป็นแหล่งสำคัญในการเพิ่มพูนผลผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มสูง รัฐบาลของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้ประกาศปฏิรูประบบเศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษา เรียกว่า The Segyehwa Plan (ศักคีชัย นิรัฐทวี, 2540, หน้า 1-2) เพื่อสร้างประเทศให้มีความพร้อมสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและสู่การเป็นให้สังคมแห่งความรู้ (knowledge-based society)

พัฒนาการทางการศึกษาประเทศไทย

พัฒนาการทางการศึกษาของประเทศไทย สามารถแบ่งได้เป็นดังนี้

การศึกษาสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์

ตั้งแต่อดีตการศึกษาของประเทศไทยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตการดำรงชีพและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหง ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นในปี พ.ศ. 1826 มีการพัฒนาการเรียนการสอน ถ่ายทอดความรู้เป็นตัวอักษรที่สะท้อนความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีของยุคสมัยนั้น โดยมีวัดวัง และบ้านเป็นสถาบันการศึกษา เป็นแหล่งความรู้ของคนในสังคม ต่อมา สมัยกรุงศรีอยุธยา ศาสนาพุทธมีความเจริญรุ่งเรือง มีการสนับสนุนการศึกษาเกี่ยวกับคำสอนของศาสนาและส่งเสริมด้านวรรณกรรม ศาสนาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ ราชสำนักเป็นแหล่งชุมนุมของนักกวี จนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแบบเรียนภาษาไทยเล่มแรกชื่อ “หนังสือจินดามณี” จึงเกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นหนังสือที่ทำให้คนไทยได้เรียนรู้ภาษาไทยที่เป็นภาษาประจำชาติ ศาสนาและขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของตนเอง เมื่อประเทศไทยเริ่มมีการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศทั้งตะวันตกและตะวันออก จึงได้รับวิทยาการจากต่างชาติหลายด้าน เช่น วิชาการช่าง วิชาเลขคณิต และโหราศาสตร์ เป็นต้น มีสถาบันแหล่งการเรียนรู้และถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆ เช่น ราชสำนัก วัด สำนักราชบัณฑิต และโรงเรียนมิชชันนารี ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2325 บ้าน และวัดยังคงเป็นสถาบันที่จัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป เช่น วัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์) ซึ่งถือเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย” เพราะเป็นแหล่งรวมวรรณกรรมและวิชาการแขนงต่าง ๆ ไว้มากมายเป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป (สมหมาย จันทรเรือง, 2544, หน้า 21-27)

การศึกษาสมัยรัชกาลที่ 5 จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

การศึกษาสมัยรัชกาลที่ 5 จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นช่วงที่การศึกษาของประเทศไทยเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาแบบไทยดั้งเดิม

มาเป็นการศึกษาแบบตะวันตก อิทธิพลการแทรกแซงทางการเมืองของชาติตะวันตก ทำให้ประเทศไทยต้องปรับแนวทางการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเมือง โดยในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีการปฏิรูปประเทศและปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญ จัดให้มีการศึกษาแผนใหม่ที่ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ เป็นการเริ่มต้นการศึกษาอย่างเป็นระบบ (formal education) และจัดตั้งโรงเรียนแบบตะวันตกขึ้นเป็นแห่งแรกเมื่อ พ.ศ. 2414 ขยายการศึกษาสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2435 จัดตั้งกระทรวงธรรมการหรือกระทรวงศึกษาธิการในเวลาต่อมา เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาของประเทศ และมีการจัดทำแผนการศึกษาชาติฉบับแรกในปี พ.ศ. 2441 เริ่มจัดระบบการศึกษาเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2459 มีการจัดตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทยขึ้นและประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาปี พ.ศ. 2464 มีการศึกษาภาคบังคับเป็นครั้งแรก คือตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1-7 (สมหมาย จันทรเรือง, 2544, หน้า 27-34) หลังจากนั้นการศึกษาของประเทศไทยได้รับการพัฒนาต่อเนื่องจนกระทั่งเข้าสู่การปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญอีกครั้ง คือในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

การศึกษาสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 – 2534

ภายหลังการเปลี่ยนระบบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 การปฏิรูปการศึกษาในช่วงนี้มีการประกาศใช้และปรับปรุงแผนการศึกษาชาติใหม่อีกหลายฉบับ พร้อมกับปรับปรุงรูปแบบบริหารหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาของประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องแนวนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาล โดยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-3 (พ.ศ. 2504-2519) ดำเนินนโยบายเร่งการศึกษาภาคบังคับและจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนในระดับกลางและระดับสูงให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศที่จะเร่งการพัฒนาอุตสาหกรรม จึงได้มีการขยายการอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา กระจายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปยังภูมิภาคให้มากขึ้นจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภูมิภาคต่าง ๆ

ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2512 ได้ออกพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน เพื่อให้เอกชนสามารถจัดตั้งวิทยาลัยเพื่อสอนในระดับอุดมศึกษา มีการประกาศพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2514 ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับนโยบายความเสมอภาค ในโอกาสทางการศึกษากับประชาชนที่อยู่ในชนบท จากนั้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4-6 (พ.ศ. 2520-2539) มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2520 เปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักสูตรการเรียนมาเป็นระบบ 6 : 3 : 3 (ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี) จากเดิมที่ใช้ระบบ 4 : 3 : 3 : 2 (ประถมศึกษา 7 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ปี) ทำให้การศึกษาภาคบังคับเหลือเพียง 6 ปี พร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินนโยบายที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมเพื่อรองรับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (สมหมาย จันทรเรือง, 2544, หน้า 35-40)

การศึกษาสมัยปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา

พัฒนาการศึกษาของประเทศไทยยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ตามแนวทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 (พ.ศ. 2535-2554) นโยบายด้านการศึกษามุ่งให้การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพคน ถือว่า “คน” เป็นศูนย์กลางและเป็นเครื่องมือของการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศ โดยได้การประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำ “แผนการศึกษาแห่งชาติ” ฉบับที่ 8 เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2559 เพื่อนำสาระของการปฏิรูปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายของรัฐบาลมาสู่การปฏิบัติ และเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และมีแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา ซึ่งได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาพื้นฐานในการกำหนดแผนนำการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรมและธรรมชาติบูรณาการเชื่อมโยงเป็นกระบวนการ โดยรวมที่ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

อันจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนสร้างคุณภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ สิ่งแวดล้อม เพื่อความกินดีอยู่ดีของคนไทย (สมหมาย จันทรเรือง, 2544, หน้า 41)

ระบบการศึกษาของประเทศไทย

ระบบการศึกษาของประเทศไทยอาจแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 20-23)

การศึกษาในระบบ (formal education)

การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาในโรงเรียนมีโครงสร้างที่ชัดเจนในการกำหนด จุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการศึกษา การวัดและประเมินผล กำหนด เป็นเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้หลักสูตรแบบ 6 : 3 : 3 คือ ระดับประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (สายสามัญหรือสายอาชีพศึกษา) ส่วนระดับอุดมศึกษาแบ่งออกเป็นระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา ซึ่งจะรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากระดับมัธยมปลายแล้วเข้าศึกษาต่อใน หลักสูตรอนุปริญญา ประกาศนียบัตร ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี แบ่งเป็น หลักสูตร 2 ปี 4 ปี หรือ 6 ปี

การศึกษานอกระบบ (non-formal education)

การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาในระบบ โรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของคนให้เป็นพลังในการพัฒนา ตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ โดยการออกแบบหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน กำหนดการวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน สามารถแบ่งเป็นรูปแบบใหญ่ ๆ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาวิชาชีพ การให้บริการข่าวสารและจัดสอนประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทางไกล ภายใต้การดูแลของ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีการศึกษานอกระบบที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนในโรงเรียน พ่อแม่สามารถสอนลูกอยู่ที่บ้านได้ การศึกษาในบ้าน (home school) ซึ่งก็อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ

การศึกษาตามอัธยาศัย (informal education)

การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต ที่เกิดจากการเรียนรู้และสะสมทักษะทัศนคติต่าง ๆ จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวผู้เรียน มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เช่น ความรู้ที่เกิดจากทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพ เช่น การเกษตรกรรม การทำประมงและการทอผ้า เป็นต้น การศึกษาจากกระบวนการทางสังคม จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และนิตยสาร เป็นต้น ทั้งนี้การศึกษาในบ้านนอกจากจะถือเป็นการศึกษานอกระบบแล้วยังถือเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยรูปแบบหนึ่ง

พัฒนาการด้านการศึกษาประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

พัฒนาการด้านการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีมุ่งเน้นการพัฒนาผ่านระบบการศึกษาเป็นหลักและถือเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศที่สำคัญอย่างยิ่ง อาจแบ่งได้เป็นดังนี้

การศึกษาในยุคต้น

นับตั้งแต่ยุคการปกครองของสามอาณาจักร คือ อาณาจักรคูริว อาณาจักรซิลลา และอาณาจักรเพ็กเจ ความเชื่อและวิถีการดำเนินชีวิตของคนเกาหลีได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อของจีน อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศจีนจึงได้รับเอาระบบการศึกษาของประเทศจีนมาปรับใช้ โอกาสในการได้รับการศึกษาจึงถูกจำกัดอยู่เพียงบรรดาลูกหลานที่เป็นชายในตระกูลขุนนางหรือชนชั้นสูง เพื่อเตรียมตัวเข้ารับ

ราชการ โดยจะพิจารณาคัดเลือกจากการสอบ ผู้สมัครต้องสอบผ่านวิชาความรู้ภาษาจีน และปรัชญาชีวิตในการดำรงชีวิตแบบขุนนางจีน จึงมีการจัดตั้งสถาบันชั้นสูงใน อาณาจักรกูโกริว ชื่อว่า เตฮัก (Ta'ehak or national confucian academy) ในปีพ.ศ. 915 และเมื่อปี พ.ศ. 1225 อาณาจักรชิลลา ได้จัดตั้งสถาบันขงจื้อแห่งชาติชื่อว่า กุกฮัก (Kukhak) เช่นกัน ส่วนอาณาจักรเพ็กเจ เน้นให้ความสำคัญของการศึกษาด้วยการผลิต “หมอ” สาขาต่าง ๆ เพื่อทำงานในองค์กรของรัฐทั่วอาณาจักร การศึกษาทุกระดับในยุค สามอาณาจักรล้วนมุ่งศึกษาวัฒนธรรมและภาษาจีนตามแนวทางของลัทธิขงจื้อ ต่อมา มีการรวบรวมดินแดนและสถาปนาอาณาจักร โกริว (Koryo) ขึ้นมาในปี พ.ศ. 1535 ได้จัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับสูงหรือมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ชื่อว่า ฮักชากัม (Huckchagam) และยังคงเน้นสอนตามระบบการศึกษาเดิม หมอจากส่วนกลางก็ถูก ส่งออกไปตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาแก่ประชากรในท้องถิ่น เมื่อราชวงศ์ยี่ ขึ้นปกครองประเทศและเปลี่ยนชื่ออาณาจักร โคริวเป็นอาณาจักร โชซอนในปี พ.ศ. 1935 ลัทธิขงจื้อแนวใหม่ (neo-confucian) ก็ยังคงเป็นหลักหรือแนวทางสำคัญทางการเมือง ทางจริยธรรม และสถาบันทางสังคมทุกประเภท โดยได้จัดตั้งสถาบันการศึกษาชื่อ ซองกยูน-กวาน (Songgyun-gwan) ถือเป็นสถาบันขงจื้อแห่งชาติเป็นสถาบันชั้นสูงที่มีความสำคัญที่สุด ส่วนระดับชั้นมัธยมมีโรงเรียน 2 ประเภท คือ ฮักตัง (Haktang) ตั้งอยู่ในเขตนครหลวงหรือกรุง โซลปัจจุบัน และเฮียงกิว (Hyanggyo) ตั้งอยู่ในเขตชนบท โรงเรียนระดับประถมศึกษา คือ โซดัง (Sodang) มักดำเนินการ โดยเอกชน (ดำรงดี ฐานดี, 2530, หน้า 118-120)

การศึกษาในยุคใหม่

การปรับปรุงระบบการศึกษาสมัยใหม่ มีการเสนอแนวคิดการศึกษาเพื่อชีวิต หรือชีรัก (Sirhak) โดยกลุ่มนักวิชาการที่แสวงหาหนทางนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มิใช่การศึกษาเพื่อแสวงหาและถกเถียง ในแง่ทฤษฎีและปรัชญาเกี่ยวกับจักรวาลเหมือนดังระบบเก่า เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา ประเทศต่อไป เมื่ออารยธรรมตะวันตกได้เริ่มแผ่เข้ามายังดินแดนคาบสมุทรเกาหลี ในปี พ.ศ.2425 มีการประกาศกฤษฎีกาให้ประชาชนทุกคนชั้นมีโอกาสดำเนินการศึกษา

อย่างทั่วถึงถือเป็นจุดเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ โรงเรียนสมัยใหม่แห่งแรกตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2429 โดยมีชาวอเมริกันสอนวิชาภาษาอังกฤษ หลายโรงเรียนก่อตั้งโดยนักสอนศาสนาคริสต์ชาวตะวันตก ช่วยให้ระบบการศึกษาแผนใหม่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และยังมี การก่อตั้งโรงเรียนเอกชนขึ้นหลายแห่งจากขุนนางเกาหลีผู้มั่งคั่ง พัฒนาการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีหยุดชะงักลง เมื่อถูกยึดครองโดยประเทศญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2453-2488 แม้ประเทศญี่ปุ่นได้สร้างโรงเรียนของรัฐเพื่อกระจายการศึกษาภาคบังคับให้กับท้องถิ่นชนชน แต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากร อีกทั้งยังมีการกีดกันเพื่อให้เด็กญี่ปุ่นที่เข้ามาอยู่ในประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้รับสิทธิพิเศษในการเข้ารับการศึกษาได้ก่อน (คำรงค์ ฐานดี, 2530, หน้า 120-122)

การศึกษาในยุคหลังการได้รับเอกราช

นับตั้งแต่ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้รับเอกราชจากประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2488 มีการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาครั้งใหญ่ เนื่องจากประเทศเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยแทนการปกครองระบบสมบูรณาญาสิทธิราช ก่อนที่ประเทศจะก้าวเข้าสู่ช่วงสงคราม ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี พ.ศ. 2493-2496 หลังสงครามสิ้นสุดลง มีการขยายระบบและโอกาสทางการศึกษาอย่างรวดเร็ว รัฐบาลพยายามพัฒนาการศึกษาไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจจนสามารถจัดการความไม่รู้หนังสือของประชากรได้ ในที่สุด ทรัพยากรบุคคลของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีจึงนับเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จอย่างน่าทึ่ง การศึกษาช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 (พ.ศ. 2503-2512) มีการจัดตั้งโครงการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2511 กระทรวงศึกษาธิการได้ยกเลิกระบบการสอบเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้อัตราส่วนของนักเรียนระดับต่าง ๆ ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นการกระจายโอกาสการศึกษาให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ นอกจากนี้รัฐบาลได้ประกาศใช้กฎบัตรทางการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเน้นย้ำปรัชญาพื้นฐานทางการศึกษาที่จะช่วยประชาชนให้ประจักษ์ถึงเอกลักษณ์และสร้างความภูมิใจในประวัติศาสตร์และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ และเน้นย้ำปรัชญาการศึกษาแนวใหม่ที่จะช่วยเนะให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และสร้างจิตสำนึกร่วมมือกันสร้างประเทศให้มีความ

เข้มแข็งและมั่นคง การศึกษาในช่วงทศวรรษที่ 1970 (พ.ศ. 2513-2522) รัฐบาลดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมหนักและเคมีภัณฑ์ การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายด้วยการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะและการวิจัยพัฒนาแบบเข้มข้น กระทรวงศึกษาธิการทุ่มเทพัฒนาบุคลากรสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ช่างเทคนิค สถาปัตยกรรม และวิทยาศาสตร์เพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น ต่อมาในทศวรรษที่ 1980 (พ.ศ. 2523-2532) เป้าหมายของการศึกษาปรากฏเด่นชัดทั้งในรัฐธรรมนูญและกฎบัตรการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 รัฐธรรมนูญระบุว่า ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาตามความสามารถของตนอย่างเท่าเทียมกัน บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีหน้าที่ต้องส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาก่อนบังคับตามกฎหมาย โดยรัฐจะไม่เก็บค่าเล่าเรียน อีกทั้งรัฐได้ให้อิสระทางวิชาการและวิชาชีพทางการศึกษาตามกฎหมาย และจะส่งเสริมการศึกษาตลอดชีพอย่างต่อเนื่อง และรัฐยังอุดหนุนการจัดการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน การบริหาร การเงินและสถานภาพของครูอาจารย์ตามกฎหมาย เพื่อมุ่งหวังให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อให้ชีวิตที่เป็นสุขในสังคมอุตสาหกรรม กฎหมายการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้รับความสนใจจากประชาชนเกาหลีได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับความมีอิสระในการบริหารการศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจ (educational autonomy) และหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งแยกอำนาจการบริหารการศึกษาออกจากอำนาจการบริหารทั่วไปเพื่อประกันว่าการศึกษาจะไม่ถูกแทรกแซงโดยอำนาจทางการเมือง (ดำรงค์ ฐานดี, 2530, หน้า 123-126) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีหันมาให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา แทนการขยายการศึกษาซึ่งดำเนินมากกว่า 40 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2488 โดยในปี พ.ศ. 2536 มีการจัดตั้งคณะกรรมการแห่งประธานาธิบดีเพื่อปฏิรูปการศึกษา (The Presidential Commission on Education Reform--PCER) ทำหน้าที่ยกร่างโครงการปฏิรูปและเสนอต่อรัฐบาล โดยมีเป้าหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาให้มีลักษณะ "Edutopia" หมายถึง การเป็นรัฐสวัสดิการทางการศึกษา (education welfare state) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชากรได้พัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มประสิทธิภาพ กล่าวคือระบบการศึกษาต้องเป็นระบบเปิดประชาชนทุกคนสามารถเข้าใช้ประโยชน์จากการศึกษาได้อย่างไม่จำกัดสถานที่และเวลา การปฏิรูปนี้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายปฏิรูป

เพื่อสร้างความเป็นเกาหลีใหม่ ในสมัยประธานาธิบดี คิม ย็อง ซัม ที่มีการปฏิรูปการเมือง การทหารและเศรษฐกิจ รองรับและเตรียมความพร้อมให้กับประชากรต่อกระแส การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ, 2540, หน้า 71-72)

ระบบการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

โครงสร้างระบบการศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลีแยกออกเป็น 3 ประเภท คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษา ต่อเนื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐานมี 3 ระดับคือ อนุบาลศึกษาหรือก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ส่วนระดับอุดมศึกษาแบ่งสถาบันการศึกษาออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยหลักสูตร 4 ปี รวมทั้งมหาวิทยาลัยเปิด วิทยาลัยครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา โพลีเทคนิค และ โรงเรียนพิเศษ (miscellaneous schools) นอกจากนั้นยังมีการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเปิด โอกาสทาง การศึกษาให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม มุ่งจัดการศึกษาที่มีลักษณะต่อเนื่องกันตลอดชีวิต อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการออกกฎหมายรองรับการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การจัดให้มีการศึกษาภาคสมทบอยู่กับ โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย สำหรับผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียน หลักสูตรปกติ การจัดหลักสูตรตามความสนใจของผู้เรียน เป็นต้น รูปแบบระบบ การศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลี มีรูปแบบ 6 : 3 : 3 : 4 คือ ชั้นประถมศึกษามีหลักสูตร 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และระดับอุดมศึกษา วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ซึ่งอาจมีหลักสูตร 2 ปี หรือ 4 ปี หรือ 6 ปี โครงสร้างทั้งหมดแบ่งการดูแล ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ มีการกระจายอำนาจ การบริหารการศึกษาไปสู่ท้องถิ่นด้วยกฎหมายการกระจายอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่น (local autonomy law) ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2534 ซึ่งมีกระทรวงศึกษาธิการและการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทำหน้าที่กำกับดูแล คณะกรรมการศึกษาของจังหวัดดูแลการจัด การศึกษาชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายตามขอบเขตที่ส่วนกลางกำหนด ส่วนระดับอำเภอดูแลเฉพาะระดับอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นภายใต้ การกำกับดูแลสนับสนุนของระดับจังหวัดและส่วนกลางอีกครั้ง ทั้งนี้ระบบการศึกษา

ของสาธารณรัฐเกาหลีอาจแบ่งออกเป็น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาเฉพาะ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ, 2540, หน้า 45-53)

การศึกษาในระบบ

การศึกษาในระบบ ประกอบด้วย ระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ กฎหมายกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาดังตั้งแต่อายุ 6-12 ปี ประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 หลักสูตรพื้นฐานประกอบด้วยวิชาสำคัญ 8 วิชา คือ ศิลธรรม ภาษาเกาหลี สังคมศึกษา เลขคณิต วิทยาศาสตร์ พลศึกษา ดนตรี และจิตรศิลป์ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาแล้ว นักเรียนจะเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นในช่วงอายุระหว่าง 12-14 ปี จำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาในระดับนี้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ยกเลิกการสอบเข้าโรงเรียนมัธยมในปี พ.ศ. 2512 โดยการเข้าเรียนจะใช้ระบบการแบ่งเขต เด็กจะเข้าเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตที่อยู่ของตนเอง เพื่อจัดการความแตกต่างด้านคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา อีกทั้งเป็นการคลายความกดดันจากการสอบของเด็กนักเรียน หลักสูตรโรงเรียนมัธยมประกอบด้วย วิชาบังคับ 12 วิชาเลือก และกิจกรรมนอกหลักสูตร วิชาทางเทคนิค และวิชาชีพ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการปรับปรุงในปี พ.ศ. 2517 โดยรับผู้สมัครด้วยระบบแบ่งเขต ผู้สมัครจะต้องผ่านการสอบวัดคุณภาพของรัฐก่อน และยกเลิกการสอบเข้าที่โรงเรียนจัดเอง เพื่อให้คุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเท่ากัน ส่งผลให้จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น ส่วนระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย สถาบันการศึกษา 4 ประเภท คือ (1) วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ที่มีหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี (แพทยศาสตร์และทันตแพทยศาสตร์ 6 ปี) (2) วิทยาลัย อาชีวศึกษาหลักสูตร 2 ปี (3) วิทยาลัยครูหลักสูตร 4 ปี และ (4) สถาบันศึกษาที่มีฐานะเทียบเท่าวิทยาลัยทั้งหลักสูตร 2 ปี และ 4 ปี

การศึกษานอกระบบ

การศึกษานอกระบบ เริ่มจากโครงการที่เน้นการทำให้คนรู้หนังสือ การศึกษาสำหรับเด็กพื้นวัยเรียน หลักสูตรเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรและการศึกษาผู้ใหญ่

และเพื่อรองรับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวเกาหลีจากความสำเร็จของพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ จึงเกิดโครงการฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ อย่างมากมาย การศึกษานอกระบบมีทั้งในสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนพาณิชย์ และนอกสถาบันศึกษา เช่น หลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานรัฐบาลและองค์กรเอกชนจัดขึ้น

การศึกษาเฉพาะ

การศึกษาเฉพาะ เป็นสถาบันการศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีข้อบกพร่อง เช่น สถาบันสำหรับคนตาบอด หูหนวก ร่างกายพิการ ปัญญาอ่อน และสำหรับผู้ที่เป็นโรคเรื้อน ซึ่งสถาบันศึกษาเหล่านี้นอกจากจะให้การศึกษากัน ๆ ไปแล้ว ยังมุ่งพัฒนาทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้